

Kirkegård i Villerslev

I slægtens eje gennem 150 år

Af Mads Pedersen, Hurup

"Kirkegård" i Villerslev hørte i tiden op til 1845 under det lokale præsteembede og fæstere er i perioden 1844 til 1854 Lars Christensen med tilnavnet Kirkegaard. I 1854 overtager Lars Christensen Kirkegaard gården og ejer den til 1861. Dette år sker der et mageskifte, hvorved Lars' søster, Ellen Marie, sammen med sin mand, Jens Nielsen Søndergaard, overtager "Kirkegård". Lars og Ellen Marie er børn af Anne og Christen Nielsen, som ejer nabogården "Villerslevgård". Ellen Marie blev gift i 1852 som 34 årig med gårdejer Søren Pedersen i Lildbjerg, som var enkemand. Efter Søren Pedersens død bliver hun i 1860 som 42 årig gift med den 23 årige Jens Nielsen Søndergaard og det er altså dette par, der i 1861 overtager "Kirkegård". En datter af Ellen Marie og hen-

des første mand, Søren Pedersen, hed Mette Marie. Hun bliver i 1880 gift med sin fætter Peder Pedersen, og parret overtager snart gården.

Nytårsaften i 1853 fødtes i "Damgård" i Årup en dreng, der ved hjemmedåben Nytårsdag fik navnet Peder. Forældrene var sognefoged og sognerådsformand Peder Pedersen og hustru Johanne Christiansdatter.

Peder vokser op og bliver med tiden karl hjemme hos forældrene på "Damgård", der med sine ca. 100 tdr. bygsæde havde flere tjenestefolk, og hvor faderen havde forskellige tilidserhverv.

Om den unge Peder selv valgte sin udkårne vides ikke, men d. 17. september 1880 blev han gift i Villerslev kirke med sin kusine Met-

Damgård i Aarup. Tegnet ca. 1925, stuehuset bygget 1871. Peder Pedersens fødehjem.

Kirkegård i Villerslev. Flyttet op fra kirken 1869 til Skyumvej 153. Sønderhuset bygget om i 1908. Gården brændte 3. februar 1927, men blev genopbygget samme år.

te Marie Sørensen, der var født i "Kirkegård"; dengang lå den endnu nede ved Villerslev kirke. Hendes forældre var Søren Pedersen og Ellen Marie Christiansdatter. Faderen døde allerede i 1859, hvorefter Ellen Marie blev gift med Jens Nielsen Søndergaard. Det var således dem, der i 1869 flyttede gården op til sin nuværende plads.

Den unge Peder og hans brud Mette Marie overtog samtidig "Kirkegård", hvor hendes mor, Ellen Marie Christiansdatter havde været enke siden 1871, så det passede hende fint at kunne få sin aftægt på gården nær hos familien.

Den tidligere ejer havde været enke i en del år, og gården trængte til en yngre mand for at kunne vedblive at være en af sognets gode gårde.

Der var således rigeligt at tage fat på for det unge par. Besætningen var ikke særlig stor ved overtagelsen. Besætning samt al løsøre og indbo på gården sættes i skødet til 5800 kr., medens den faste ejendom, det vil sige jord og bygninger, ansættes til 12.000 kr. Med papir-

omkostninger blev den samlede købesum fastsat til 18.000 kr.

Desuden forpligtigede køberen sig til en aftægtskontrakt til svigermøderen så længe hun levede.

Det unge par tog fat og besætningen forøgedes trods de dårlige tider for landbruget.

Også familien voksede, idet der efterhånden kom 8 børn til, som skulle forsørges.

Snart anerkendes Peder også i sognet, og han er blandt andet med til at oprette Villerslev Sparekasse, hvis formand han bliver – en tillidspost han beholder i over 50 år. Han var medlem af sognerådet i 12 år, heraf de 8 år som formand. Ligeså var han i en årrække medlem og en tid formand for hjælpekasen.

Men også på et helt andet felt bliver han en velkendt person i vide kredse, og det er som svineopkøber for Holstebro Svineslagteri.

Landmændene skulle selv sørge for at levere svinene ved Hørdum station, hvor en opkøber derefter afregnede med dem, så snart grisene var vejjet.

Kirkegård 1916, tegnet af "tegner Jensen", Thisted.

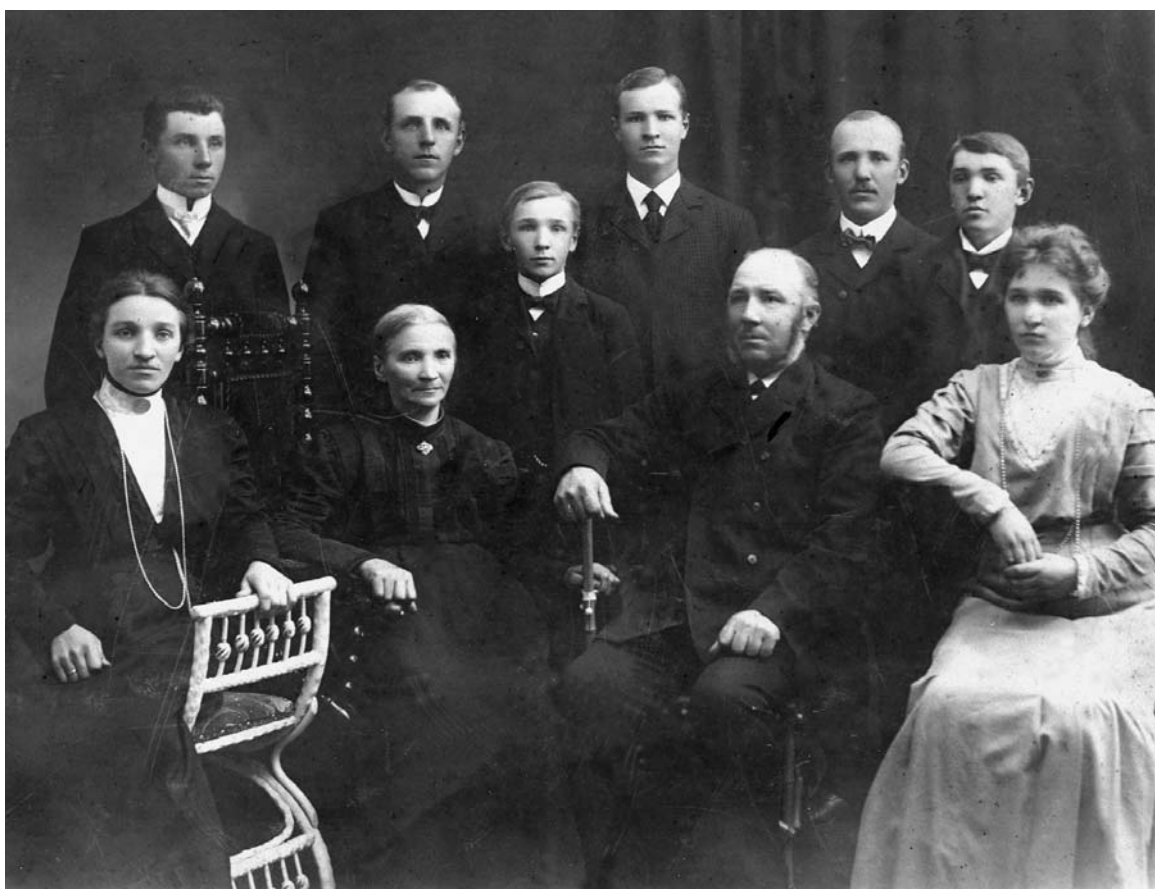
Fra år 1900 foreligger der en kontrakt, hvor slagteriet kontraherer med Peder Pedersen, Villerlev, og Niels Yde, Jestrup, som skal sørge for indkøbene og afregne med kunderne. For dette arbejde får de hver 600 kr. + 1 kr. for hvert svin der leveres.

Slagteriet sendte i forvejen de nødvendige penge, så de ikke skulle afregne af egne penge. I begyndelsen var det begrænset, hvor mange svin det drejede sig om, men det udvikledes hurtigt, således at der for et enkelt år afregnedes for 288.000 kr. I årenes løb udbetaltes mere end 10 millioner kr. for svin.

Når landmændene havde afleveret deres svin, blev svinene vejret på stedet og afregningen fandt sted i gode danske sedler og mønter. Men så skulle Peder også give kaffe på kroen til sælgeren, hvilket beløb sig til 35 ører, så det tog en del af fortjenesten, især hvis manden kun havde leveret en enkelt gris; det var straks bedre, hvis der var leveret 2-3 stykker eller endnu flere. I Hørdum mærkedes aktiviteten, når der blev leveret svin på stationen, disse torsdage benævntes da også som "Per's dage". Mændene skulle som regel have købmandsvarer med hjem og hestene skulle eventuel sko's, ligesom træskomanden nok også solgte et par ekstra

Peder Pedersen, født i Aarup 31.12.1853, gift 17.09.1880 med Mette Marie Sørensen.

*Familiebillede fra 1912. Personerne er fra venstre mod højre:
 Forreste rk.: Jensine Pedersen, gift Tølbøll. Mette Pedersen, født Sørensen. Peder Pedersen.
 Ane Pedersen, gift Ejlersen.
 Bagerste rk.: Niels Chr. Pedersen, Søren Pedersen, Martinus Pedersen, Lars Mathias Pedersen, Peder
 Chr. Pedersen og Jens Søndergaard Pedersen.*

træsko. Måske blev der også til en ekstra dram, når der nu var penge på lommen.

Omtrent hvornår samarbejdet med Niels Yde hørte op, vides ikke, men de sidste mange år var Peder Pedersen alene om arbejdet.

Selv om Peder udmærket kendte til pengenes værdi, hjalp han ofte sine medmennesker, når de var i trang for penge, enten ved henstand med betaling eller et lille forskud på svin, som ikke var store nok til levering, når terminen skulle betales.

I 1920 forpagtede han "Kirkegård" ud til sønnen Lars Mathias og hans hustru Johanne Sine. Hvorefter han selv byggede et nyt stuehus ved gården, medens de unge blev boende i det

gamle stuehus. Det var aftalt, at når de gamle døde, kunne de unge overtage det nye hus, men i 1927 brændte gården, og kun det nye stuehus stod tilbage.

Derefter måtte der lægges nye planer, som endte med, at der blev bygget et stykke til mod nord på aftægtsvillaen, hvorefter begge generationer kom til at bo under samme tag. Der blev også bygget nye udhuse. Året efter i 1928 købte Lars Mathias "Kirkegård".

Peder Pedersen døde i 1940, men nåede at se alle sine børn i gode gårde og forretninger rundt om i Thy. Peder havde selv deltaget i samtlige sine børns ejendomshandler som rådgiver, måske også som kautionist.

Peder blev 86 år og havde hele sit liv været med til at præge både familien og samfundet på en meget positiv måde.

Her er Peder Pedersen egen beretning om sit liv ved 85 års fødselsdagen d. 31. december i 1938.

Peder Pedersen var ikke particulier eller rentier, for han havde aldeles ikke ”lagt op” skrev Amtsavisen, der i en artikel om fødselaren i 1938 skriver således:

Fødselsdagsbarnet er i fuld ”vigør” og modtager stadig svin for Holstebro Svineslagteri, hvilket han har gjort i over 40 år.

Den gamle kernekarl, der fortsat var lun og munter, fortæller, at faderen var sognefoged og som sådan havde pligt til at skulle overvære alle offentlige gilder i sognet.

I modsætning til de private fester, hvortil kun de indbudte var til stede, så havde alle adgang til ”legene”, som de offentlige fester kaldtes, disse var i forvejen bekendtgjorte i aviser eller ved opslag og til disse kom der ofte 60 – 70 deltagere både unge og lidt ældre.

De samledes i private hjem og dansede i storstuen. Der kunne købes kaffe og brød, men mest kaffe med rom eller brændevin i, begge dele var meget billige dengang.

Prisen på en kaffepunch var kun 10 – 15 øre, tit blev der på sådan en aften drukket 10 – 12 potter rom på en nat. Mange ældre sad ofte og drak det meste af natten.

Far var oldermand, fortæller den 85 årige videre, og han havde 2 horn, et af træ og et andet af zink, hvor de blev af, vidste han desværre ikke. Men når der var bystævne, blev vi drenge sendt ud i byen for at blæse i hornene, derefter samledes mændene hos far og her blev græsset liciteret bort, Det var det sidste, der var tilbage af bystavnets myndighed, hvilket jo for længst er glemt og borte for over 100 år siden.

Videre fortæller den 85 årige Peder, at da han overtog Kirkegård i 1880, begyndte han få år efter at købe svin op til Korsgaard Yde. Det var småt med svinehold den gang.

I min barndom var det kun en gris om året, der blev slagtet til eget brug ved juletid.

Da jeg overtog gården her var der 38 tdr. land, og her produceredes 5 – 6 svin om året, men sene-

re var jeg oppe på over 100 stk. årlig. Nu får gården dog kun 30 svinekort årlig.

Priserne har svinget næsten lige så meget. Før 1900 tallet lå prisen pr. slagterisvin omkring 50 kr. og en pattegris kostede 5 – 10 kr.

Nogle gange var de endog uden værdi, og kornet var ret dyrt, så det var tit en underskudsforretning at producere svin.

Prisen på rug var ofte omkring 12 – 14 kr. Dengang var der knaphed på rug, fordi der næsten intet blev ført hertil, derfor måtte vi blande byg i rugen. Fattigfolk spiste ofte rent byggryn, hvilket også smagte fortrinligt.

Prisen på svin steg jævnt under første verdenskrig og kort efter krigen kulminerede de.

Proprietær Tværgaard solgte således gennem mig til slagteriet 4 slagterisvin for 1550 kr. Der var nemlig alt for få svin, derfor de høje priser.

I alt har jeg taget mod over 100 000 svin og udbetalt over 10 millioner kr.

Ja, hvilken velhaver kunne man ikke have været, hvis dette var ens egne penge.

Til svar på vores spørgsmål lyder det fra Peder Pedersen, at han absolut ikke havde i sinde at trække sig tilbage ved sin 85 årsdag:

”Jeg er jo rask og rørig endnu, men jeg er sikkert også den ældste svineopkøber under slagteriet”, sagde han.

Lars Mathias Pedersen

Om sønnen Lars Mathias Pedersen, der var født 20. april i 1891 i Kirkegård oplyses, at han blev gift 14. maj 1922 i Villerslev kirke med Johanne Sine Nikolajsen, som var født 21. oktober 1891 i Nørhå, datter af gdr. Mads Nikolajsen og Kirstine Marie.

Gdr. Lars Mathias Pedersen fortalte selv til Thisted Amtstidende ved 70 års fødselsdagen i 1961, at han som ung var ude at tjene og havde forskellige pladser rundt omkring, bl.a. i Ambygård i Visby og i Damsgård i Sønderhå.

Efter giftermålet i 1922 forpagtede han sin fødegård ”Kirkegård” i Villerslev, indtil han købte den i 1928. Faderen vedblev dog at bo hos dem indtil sin død i 1940.

I 1954 solgte han ”Kirkegård” til deres ældste søn Mads og svigerdatteren Anna, hvorefter han og Johanne Sine købte en lystejeendom i

*Lars Mathias Pedersen og hustru Johanne Sine,
født Nicolaisen.*

Villerslev, hvor han stadig boede på 70 års fødselsdagen i 1961.

Hustruen Johanne Sine, var en søster til direktør Marius Nicolajsen, Legind Kalkværk, men hun døde som følge af en forbrænding.

Om Lars Mathias fortælles, at han altid har været en dygtig landmand; det offentlige liv havde han aldrig ønsket at deltage i, om end han ikke slap helt fri. Men tjenstvillighed og venlighed har præget hele hans færd, hvorfor han også var skattet og afholdt af alle, som han kom i berøring med.

Lars Mathias og Johanne Sine fik to sønner: Mads der er født 7. maj 1925 i "Kirkegård" og Viggo, der blev lærer i Åbyhøj ved Aarhus.

De sidste syv år før sin død boede Lars Mathias på "De gamles Hjem" i Koldby, hvor han også døde 87 år gl. d. 30. november 1978.

Mads Peder Pedersen

Sønnen Mads Peder Pedersen blev den 10. maj 1950 gift med Anna Jensen, født den 20. april

1927 i Hassing. Mads og Anna har fire børn. Kirsten, f. 30. december 1951, Mette, f. d. 4. juni 1954, Peder, f. d. 8. juli 1957 og Henning, f. d. 14. marts 1961.

Her fortæller Mads om sin egen tid og hvorledes livet har formet sig, ved sin 70-års fødselsdag i 1995.

Da vi blev gift i 1950 købte vi en mindre gård på Gudnæsvej, hvor vi boede indtil mine forældre besluttede, at de ville sælge Kirkegård i 1954. Forældrene flyttede efter salget ind i en mindre lystejeendom i Villerslev.

Det vil være forkert, at kalde Mads en almindelig hjemmefødning. Under besættelsen var han på Tømmerup Højskole, og efter besættelsestiden fik han under soldatertiden Bornholm som destination.

Bornholm havde været besat af tyske tropper. Disse var fuldkommen isolerede efter sammenbruddet i Tyskland. Alligevel bombede russerne helt unødvendigt øen, hvorefter de afløste tyskerne, som besættelsesmagt.

Modvilligt overlod de øen til de danske styrker i 1946, som blev modtaget med stor glæde. Der var ingen kaserne på øen, så de danske soldater blev indkvarteret i private hjem, derved opstod der et helt særligt venskabsforhold med værtsfolkene. Soldaterne hjalp blandt andet med at bjerge høsten. På denne måde fik jeg et nært forhold til mine værtsfolk med gensidige besøg hos hinanden til følge.

Aktivitetsniveauet har altid været højt og kendetegnende for Mads. I mange år var han spejder, først som patruljefører og siden som tropsfører. I 25 år underviste Mads i søndagskolen, og han har ligeledes altid været involveret i kirkeligt regi. I mange år var han formand for menighedsrådet i Hassing – Villerslev.

Slægtens og egnens historie har tillige altid haft hans store interesse. Under besættelsen deltog han i modstandsbevægelsen.

Foruden den historiske interesse vil det være forkert ikke at nævne, at Hassing - Villerslev Sparekasse stiftedes allerførst i nittenhundredtallet med bedstefaderen, som en af stifterne. Mads har tillige selv deltaget i bestyrelsesarbejdet i sparekassen.

Gymnastikforeningen, der var stiftet i 1904

"Kirkegård" 1990.

er en anden sag - opstået omkring forsamlingshuset, som sparekassen byggede og har ejet hele tiden.

Både Missionshuset fra 1902 og Forsamlingshuset har gennem årene været med til at præge det lille samfund.

Engagementet udadtil har aldrig belastet dagliglivet som landmand; det ene som det andet blev varetaget med den nødvendige omhu.

Mads Pedersen og Anna fortæller endvidere, at de solgte "Kirkegård" med dens tilliggende arealer på 18,5 ha. d. 1. juli år 2000 til Carsten Sørensen Gøtzche i Vibberstoft. Selv købte de villaen på Nørre Allé 31 i Hurup, hvor de befinder sig godt.

Den smukke udsigt over Gudnæs og Limfjorden fra stuehusets vinduer prægede i 1991 Det Thylandske Landøkonomiske Selskabs 150 års jubilæumsskrift.

*Anna og Mads Pedersen ved guldbrylluppet
10. maj 2000.*